

Nr 99.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ändrad disposition av det å 1915 års riksstat uppförda anslaget till hydrografisk-biologiska undersökningar i Atlantiska oceanen; given Stockholms slott den 27 februari 1925.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Sven Linders.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 27 februari 1925.

Närvarande:

Statsministern SANDLER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden OLSSON, NOTHIN, HANSSON, LINDERS, LARSSON, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON.

Departementschefen, statsrådet Linders anför:

I en till 1914 års senare lagtima riksdag avlåten proposition, nr 252, föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att för utförande av hydrografisk-biologiska undersökningar i Atlantiska oceanen å extra stat för år 1915 anvisa ett anslag av 11,000 kronor. Framställningen avsåg anvisande av erforderliga medel för bestridande av kostnaden för utförande av hydrografisk-biologiska havsundersökningar ombord å pansarkryssaren Fylgia, som man ämnat utsända för att närvara vid Panamakanalens invigning år 1915. Kostnaderna i fråga skulle, enligt förslag av hydrografisk-biologiska kommissionen, hava fördelats på följande poster:

I. Resekostnader för två vetenskapsmän med två biträden samt kostnader för oförutsedda utgifter tillsammans 3,000 kronor;

Bihang till riksdagens protokoll 1925. 1 saml. 88 häft. (Nr 99.)

II. Apparater.

En Lucas-lodmaskin	kronor 1,000
En Sigsbees »Loth spinde»	» 50
En handwisch	» 150
10,000 meter metalltråd	» 200
20,000 meter slagen metall-lina	» 600
2 meterhjul	» 300
8 stycken Ekmans vattenhämtare	» 1,200
4 » Klipp-termometrar	» 200
Diverse termometrar	» 600
Planktonhåvar	» 300
2 vattenhämtare av Pettersson-Nansens modell	» 500
En Sigsbees lodningsapparat, omkring	» 2,900
	summa kronor 8,000.

I skrivelse den 18 september 1914, nr 9 punkt 6, meddelade riksdagen, att den av Kungl. Maj:t gjorda framställningen i ämnet bifallits och att för ändamålet å extra stat för år 1915 anvisats ett anslag av 11,000 kronor.

Till följd av krigsutbrottet blev emellertid Fylgias planerade färd över Atlantiska oceanen inställd och förberörda av riksdagen anvisade anslag icke taget i anspråk.

I skrivelse den 15 januari 1925 har nu svenska hydrografisk-biologiska kommissionen hemställt, att ovanberörda anslag måtte av kommissionen få användas för anskaffande av erforderlig utrustning för djuphavsundersökningen. I skrivelsen anföres bland annat följande.

Under kommissionens undersökningsarbeten hade framträtt ett allt mera trängande behov av att få utsträcka undersökningarna till de djupare områdena på Nordsjöns norra platå och dess sluttningar mot Norska Rännan och norra Atlanten. På dessa sluttningar från Rubbenbanken väster om Skagen ända till norr och nordväst om Shetlandsöarna hade bohuslänska fiskare ärligen under mars—augusti månader sedan långa tider tillbaka bedrivit ett givande storsjöfiske med backor efter långa, torsk, lubb med flera fisksorter, och hade det huvudsakligen endast varit svenska fiskare, som idkat detta fiske. Det svenska fisket hade därför ett särskilt intresse av att detta område bleve ingående undersökt, vilket även tagit sig uttryck däri, att bohuslänska fiskare då och då gjort framställningar om, att vissa undersökningar måtte utföras å nämnda område. Detsamma erbjöde också ovanligt intressanta förhållanden. Det hade nämligen genom tidigare undersökningar visats, att på dylika sluttningar i havet vore de för fisklivet viktiga lägre djur- och växtorganismerna särskilt talrikt förekommande. Vidare hade man här det inströmmande varma golvströmsvattnet och därunder det kalla bottenvattnet i norra atlantbassängen. Man hade funnit, att gränsnivån mellan dessa båda vattenskikt är underkastad förändringar med årstiderna. Det vore av särskilt stort intresse att utröna dessa nivåförändringars inflytande på havets djur- och växtvärld och därmed också på fiskeförhållandena. Området erbjöde därtill ett allmännare intresse för vårt fiske, då dess hydrografiska och biologiska förhållanden av flera tecken att döma syntes hava en viss reglerande inverkan på vårt fiske över huvud taget både i Skagerack och i Nordsjön.

Svenska hydrografisk-biologiska kommissionens undersökningsarbeten hade hittills, emedan fartyget Skagerak före den senaste sommaren gjorda ombyggnaden på grund av otillräckligt kolutrymme haft för liten aktionsradie, måst begränsas till våra kuster mera närbelägna havsområden. Genom den nämnda ombyggnaden hade fartyget fått så stort utrymme för kol, att det hade möjlighet att företaga mycket längre undersökningsfärder, även till ovanstående områden på Nordsjöns norra sluttningar. Men för att kunna göra undersökningar på dessa djupa vatten åtminstone ned till ett djup av 2,000 meter erfordrades både för de hydrografiska och de biologiska arbetena en annan och dyrbarare utrustning än den kommissionen för närvarande disponerade.

Det kunde även yppa sig andra tillfällen, då kommissionen hade behov av en utrustning för djuphavsundersökningar. I sådant avseende kunde erinras därom, att Kungl. Maj:t medgivit, att vissa hydrografiska undersökningar finge utföras i Atlanten ombord på pansarkryssaren Fylgia på dess senast anträdde långfärd. I brist på härför lämplig utrustning måste kommissionen inskränka planen för dessa undersökningar till ett djup av endast 1,000 meter men måste det oaktat låna de erforderliga apparaterna av danska kommissionen för Havundersøgelse.

Det syntes i detta sammanhang böra erinras, att Norge och Danmark haft tillfälle att under talrika expeditioner till farvatten omkring Island, Grönland och Newfoundland samt till Sargassohavet utreda viktiga frågor om de nyttiga fiskarnes vandringar samt om Golvströmmens på vårt klimat inverkan växlingar. Alla länder i Europa, som gränsade till Atlantiska oceanen, samarbetade numera i den internationella havsforskningen, och det syntes därför angeläget, att även Sverige, som en gång tagit initiativet till detta forskningsarbete, bereddes tillfälle att utsträcka sin verksamhet på området utöver de kusterna närmast angränsande vattnen.

För att kunna anskaffa en för nu avsedda arbeten nödvändig och tidsenlig utrustning hade kommissionen tänkt sig möjligheten av att få disponera ovanstående av riksdagen för liknande undersökningar anvisade belopp av 11,000 kronor.

Kostnaden för en dylik utrustning ställde sig nu givetvis betydligt dyrare än 1914. Kommissionen hade därför insett nödvändigheten av att inskränka utrustningen till det allra nödvändigaste och hade vid beräkningen av kostnaderna även tagit hänsyn till teknikens framsteg sedan 1914. Med iakttagande härav hade kommissionen uppgjort följande kostnadsberäkning:

En lodmaskin	kronor	2,000
En motor med tillbehör	»	1,600
4 vattenhämtare (av Knudsens eller annan modell)	»	1,950
Cirka 5,000 meter lina av stål eller aluminium brons-wire å 2 å 3 längder av olika diameter avsedda för vertikal håv-		
ning och lodning	»	2,710
2,000 meter 1 1/4" ställina för horisontal håvning	»	1,060
500 meter trålwire	»	630
Ett meterhjul	»	200
Planktonhåvar	»	400
4 termometrar av Richters nyaste modell	»	450

summa kronor 11,000.

Lantbruksstyrelsen har i utlåtande den 30 januari 1925 tillstyrkt bifall till kommissionens framställning.

Statskontoret har i utlåtande den 9 februari 1925 meddelat, att, enligt vad budgetredovisningen för 1923—1924 utvisade, ifrågavarande anslag (1915: IX. D. 7) icke tagits i anspråk för avsett ändamål och ej heller tillförts statsverkets kassafond. Tillika har statskontoret förklarat sig icke hava något att erinra mot, att anslaget nu komme till användning på sätt kommissionen föreslagit.

*Departementis-
chefen.*

Då framställningen från hydrografisk-biologiska kommissionen avser, att förberörda anslag skulle få tagas i anspråk för ett ändamål, synnerligen närstående det, som från början avsetts, vill även jag tillstyrka densamma. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att det av 1914 års senare lagtima riksdag å extra stat för år 1915 anvisade anslag å 11,000 kronor för utförande av hydrografisk-biologiska undersökningar i Atlantiska oceanen må i huvudsaklig överensstämmelse med ovan angivna plan användas för anskaffande åt svenska hydrografisk-biologiska kommissionen av erforderlig utrustning för djuphavsundersökningar.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Allan Tigerschiöld.